

RASÛLÜLLAH SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEMİN GÖZÜNDE VE GÖNLÜNDE KADIN

Bu konuda çok söz söylenmiştir ama daha söylenecek çok şey vardır.

Söylenenler ya düşmanın yalan, iftira, saçma ve tarih!

Gerçekleri çarpıtan sözleridir ya da dostun sözleridir.

Dostun sözleri, genelde meseleleri zamanın ve zamane insanının hoşuna gidecek şekilde açıklamaya ve yorumlamaya yönelik çabalardır. Her ikisi de gerçekten başka bir şeyi aramayan ve hakikat dışında bir taassubu bulunmayan araştırmacıyı araştırmadan müstağni kılmaz.

Kadın meselesi, ister duygusal açıdan, ister toplumsal açıdan olsun, bizim çağımızda da söz konusudur, ilim bu problemi henüz çözemediği için, ister istemez inanç aşamasında kalmıştır. Bundan dolayı ilmin kesin olarak cevaplayamadığı diğer bütün meseleler gibi kadın meselesi de mecburen felsefe, din, gelenek, zevk ya da ihtiyaç tarafından açıklanır. Bu yüzden her ekol, her dönem veya her toplum bir şekilde onun hakkında konuşur. Doğal olarak bu konuyu Peygamberin hayatında incelemek isteyenler, kendilerini, (genel düşünce tarzı manasındaki) felsefe, din, gelenek, zevk ve ihtiyaç etkenlerinin ürünü olan önyargı bağından kurtaramamışlardır.

Bu yüzden erkeğin toplum, hayat ve duygudaki kadın anlayışı, zamandan ve çevreden çok etkilenir. Her dönemde ve toplumda özel bir şekle bürünen böyle bir mesele hakkında ilmî araştırma yapmak o kadar zordur ki eğer araştırmacı görüşünü kendi zamanının ve çevresinin inanç, gelenek ve zevklerinin etkisinden arındırmaz ve büyük hocam **Profesör Jacque Berque**'in deyişiyle, başka bir döneme ve başka bir çevreye ait olan bir meseleyi kendi zaman ve çevresinin bakış açısıyla inceler ve ölçerse hem gerçeği göremez hem de boş yere konuşmuş olur.

Çeşitli açılardan incelenebilecek olan kadın meselesi, zamana ve çevreye o kadar bağlıdır ki onun en insanî usul ve adetlerinden birçoğu başka bir zamanda ve çevrede insanlık karşısı bir cinayet olarak şekillenebilir.

Birden fazla kadınla evlilik de böyledir. Kuşkusuz çağımızın vicdanı, kadına yönelik böyle çirkin bir aşağılamadan dolayı çok yaralıdır. Fakat geçmişte, özellikle ilkel toplumlarda bu ilke, çocuklarıyla birlikte sıcak, güvenli ve sağlıklı bir aile hayatından yoksun olan birçok mahrum ve himayesiz kadına, fakirlik, perişanlık ve fesadın tehdit ettiği geleceğini o dönemde kadın ve çocuğun tek sığınağı olan bir erkeğin himayesinde kurtarma ve geçmişte genellikle erkekleri takip eden kızıl ölüm ile hamisini kaybeden ve sarsılan aileye yeniden toparlanma imkânı veriyordu.

Çarşaf da böyledir. Günümüzde çarşaf, kadının elini ayağını bağlayan bir nesne olarak anlaşılmakta ve çağımızın ruhu onu kadın için çirkin ve aşağılayıcı bir şey görmektedir. Fakat geçmişte çarşaf, kadının toplumsal kişilik alameti, sosyal itibar göstergesi, izzet ve saygınlığının koruyucusu olarak görülüyordu. Bu anlayış köy toplumlarında ve şehrin geleneklere bağlı itibarlı ailelerinde hâlâ devam etmektedir.

İslam'da kadın hakları meselesi son yıllarda bazı araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Ben burada onların söylediklerini tekrarlamayacağım.¹ Fakat kesin olan şudur ki tarihin büyük düşünür ve ıslahatçıların çoğu kadını ya görmezlikten gelmişler ya da ona değersiz bir şey gibi bakmışlardır. KADININ YAZGISIYLA İLGİLENEN VE ONA İNSANÎ ONURUNU VE SOSYAL HAKLARINI GERİ VEREN YALNIZCA PEYGAMBERİMİZDİR. Kadına ferdî mülkiyet hakkı ve ekonomik bağımsızlık kazandırmıştır. Erkeği kadının geçimini temin etmekle yükümlü kılmıştır. Hatta ona kendi çocuğunu emzirmeye karşılık olarak kocasından ücret alma hakkı tanımıştır. Mehir verme yükümlülüğü, her ne kadar günümüzde reddedilse de kadının şahsiyetinin göstergesi ve geleceğin uğursuz ihtimallerine karşı ekonomik garantidir. Ayrıca kadınla erkeğe dinî ve hukukî alanda eşitlik tanıyarak kadını toplumda söz sahibi yapmıştır. Ayrıca kadın üzerinde sürekli baskı ve otorite kurmaya çalışan erkek karşısında ona bağımsızlık sağlamıştır.

Benim İslam açısından karmaşık ve hassas bir mesele olan kadının toplumdaki yeri konusunda söyleyeceklerim, bu ekolde kadının sosyal hakları ve insanî itibarı titiz ve kapsamlı olarak incelendiğinde çıkarılabilecek olan şu hususlardır: İslam erkekle kadın arasındaki ayrımcılık ile şiddetli

¹ Hasan Sadr'ın "İslam'da ve Avrupa'da Kadın" kitabı ve özellikle kadın hakları konusunda Üstad Mutahharî'nin yazdığı derin ve belgeli makaleler. (HŞ.1346)

bir şekilde mücadele ettiği halde eşitlikten yana da değildir. Bir başka deyişle ne ayrımcılık taraftandır ne de eşitliğe inanmaktadır. Toplumda her birini kendi doğal konumuna oturtmaya çalışmaktadır. Ayrıcalığı cinayet, eşitliği yanlış olarak görüyor. **AYRIMCILIK İNSANLIĞA, EŞİTLİK TABİATA AYKIRIDIR.** Kadının tabiatını ne erkekten aşağı kabul eder ne de eşit sayar. Bu ikisinin tabiatı, hayatta ve toplumda birbirinin tamamlayıcısı olarak yaratılmıştır. BUNDAN DOLAYI İSLAM, BATI MEDENİYETİNİN TERSİNE, BU İKİSİNE **“EŞİT VE BENZER”** HAKLAR DEĞİL, DOĞAL HAKLAR TANIMA TARAFTANDIR. Bu konuda söylenebilecek en önemli söz budur. Bu sözün değerini ve derin anlamını ancak, **“Avrupa’dan izinsiz”** düşünme ve olayları bizzat gözleriyle görme cesaretine sahip bilinçli okurlar kavrayabilirler.

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, uygulamada İslam’ın kadın için tanıdığı hakları ve şahsiyeti ona vermeye çalışır. Erkeklerden olduğu gibi kadınlardan da biat alır. (Kendi inanç ekolünün esaslarına dayalı rey, sorumluluk, sosyal ve siyasal antlaşma) Onlara erkekler gibi ashabı arasında yer verir.² Kızı Fatıma’yı küçükken insanların önünde dizine oturtuyor, onlarla konuşurken onu okşuyor ve ona karşı özel bir sevgi göstererek sanki kızın aşağılık olmadığını, onun da erkek gibi değerli olduğunu göstermeye çalışıyordu. **“Onlardan birine kız müjdelendiği zaman öfkelenmiş olarak yüzü kapkara kesilir.”** (16/Nahl Suresi 58; 43/Zuhruf Suresi 17) Bazen de gururlarına yediremeyip diri diri toprağa gömüyorlardı. Ali, Fatıma’yı istemeye geldiği zaman, çok güzel bir adabımuâşeret, nezaket ve incelikle Fatıma’nın kapısı arkasında durup ondan izin istiyor ve **“Fatıma, Ali bin Ebû Tâlib senin adını anıyor.”** diyor. Sonra onun cevabını almak için sessizce bekliyor. Fatıma’nın olumsuz cevabı kapıyı yavaşça kapatmak ve olumlu cevabı ise cevap vermemek şeklinde olacaktı.

Fatıma kocasının evine gittiğinde, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem her gün ona uğruyor, kapı eşliğinde dışarıda durup giriş izni alıyordu. Ona selam vermede erken davranıyordu. Onun kadınlarına davranışı öylesine edep, incelik ve sevgiyle birleşmişti ki bu, o günkü kaba toplumda pek hayretle karşılanıyordu.

Evinin dışında güç ve sertlik abidesi olan Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, evinin içinde öylesine yumuşak huylu, sevgi ve saygı dolu davranıyordu ki hanımları ona saygısızlık yapıyor, açıkça onunla münakaşa edip pervasızca konuşuyor ve onu incitmekten çekinmiyorlardı. **BİR GÜN ONLARA ÇOK DARILIR -DİĞERLERİ GENELLİKLE KADINLARI KAPI DIŞARI EDERLERDİ; ŞİMDİ DE BAZI MÜMİNLER ÖYLE YAPIYORLAR- VE EVDEN ÇIKIP BİR TARAFINDA TAHİL BULUNAN AMBARDA KALIR. BU AMBAR YÜKSEK BİR YERDE OLDUĞU İÇİN, HZ. PEYGAMBERİMİZ BİR AĞAÇ KÜTÜĞÜNÜ KOYUP ÇIKIYOR VE AMBARA ÇIKTIKTAN SONRA KİMSENİN KENDİSİNİ RAHATSIZ ETMEMESİ İÇİN ONU KALDIRIYOR. O, bir ay boyunca hanımlarına küstü. Hatta öylesine üzölmüşü ki (farzların dışında) mescide bile gitmiyordu. Halk da üzgün ve perişan olmuştu. Hz. Ömer onları temsilen gelip görüşme izni istedi. Ona izin vermedi. Hz. Ömer de ona,**

“Eğer seninle kızım hakkında görüşmek istediğimi sanıyorsan, ben ondan nefret ediyorum, izin verirsen boynunu bile vururum.” diye mesaj gönderdi. O da ona girmesine izni verdi. Hz. Ömer diyor ki:

“Yanına vardığımda ambarın bir köşesinde hasra uzanmış olduğunu gördüm. Ayağa kalktığında böğründe hasır izleri görünüyordu. Ben ağlamaya başladım.” Hz. Ömer’i üzgün gören Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, ona, dünyadan uzak durmanın ve zahitliğin lezzetinden söz ediyor ve onu sakinleştiriyordu. Hanımlarının davranış biçimi onun hayatının en büyük zorluklarından biriydi. Bu doğaldır. Çünkü Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem aklı ve ruhu onlardan çok uzaktır. Ayrıca köleler gibi aşağılık sayılan o dönemin kadınları, sadece Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem evinde karşılaşılan hürriyet ve saygıya layık değillerdi. Bugün biz bu gerçeği herkesten ve her zamankinden daha iyi biliyoruz. Şahsiyetsiz birine şahsiyet atfetmek, başlangıçta hep kasıntılara ve hastalıklı ve tehlikeli tepkilere yol açabilmektedir.

H. Ömer’in dilinden nakledilen bir söz, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem zamanında kadının sosyal hakları ve kadın-erkek ilişkileri konusunda yapılan köklü devrime açıkça işaret etmektedir. O diyor ki:

---

²İbni Sâd, Peygamberin ashabından olan kadınların isimlerine bağımsız bir kitapta yer vermiştir. (Tabakat c.8)

“Allah’a ant olsun, biz cahiliye devrinde kadınları hiçbir konuda hesaba katmazdık. Nihayet Allah ayetler indirip onlar için haklar belirledi. Ben bir iş konusunda biriyle istişare ettiğimde karım, “Şöyle şöyle yap.” derdi. Ben ise, “Benim işim seni ne ilgilendiriyor?” derdim. O da

“Kimsenin senin işine karışmasını istemiyorsun ama kızın, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemle münakaşa ediyor ve onu bütün gün sinirlendirip küstürecek şekilde davranıyor.” dedi. Ben de abamı alıp evden dışarı çıktım, Hafsa’nın yanına gidip dedim ki:

“Kızım, sen bütün gün Resulullah ile onu küstürecek şekilde münakaşa mı ediyorsun?” Hafsa, “Evet, onunla münakaşa ediyorum.” dedi. Dedim ki:

“Sen Allah’ın azabı ve Resûlullah’ın gazabından sakın! Kızım kendi güzelliğine ve Peygamberin sevgisine karşı nazlanan bu kadına uyma.” dedim.

HZ. ÖMER VE HZ. EBUBEKİR BİR GÜN ŞU OLAYA ŞAHİT OLUYORLAR:

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem oturmuş, hanımları onu aralarına almışlar, bağırarak, kaba ve saygısız bir üslupla konuşarak yaşadıkları sıkıntılı hayattan şikâyetçi oluyorlar ve ondan nafaka istiyorlardı. O ise sessiz ve üzgün bir şekilde onları dinliyor ve acı acı gülümsüyordu. Hz. Ömer’i ve Hz. Ebubekir’i görünce,

“BUNLAR BENDEN ELİMDE OLMAYAN ŞEYLERİ İSTİYORLAR.” diye şikâyetle bulunuyor. H. Ömer ile Hz. Ebubekir hemen kalkıp kızlarını dövüyorlar. Bu dile alışık olan kadınlar sakinleşiyorlar ve ondan bir daha elinde olmayan bir şey istemeyeceklerine dair söz veriyorlar. Onların bu tutumu, babaları ve hatta Peygamberin azarlanmasına üzülen Müslümanlar için bile tahammül edilemez olmuştu. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, toplumunun vahşî ve sert yapılı erkeklerine yeni bir ders vermek ve mahrum ve çaresiz kadınlara yeni bir şahsiyet kazandırmak için bunların yaptıklarına tahammül ediyordu.

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem hanımlarının hoşnutsuzluğunun diğer nedeni, İran Hüsrevlerinin, Roma kayserlerinin ve hatta Yemen, Gassan, Hire ve Mısır padişahlarının kanlarının görkemli saraylarda yaşayıp dans, şarap, eğlence ve kumarla iç içe olduklarını duymuş olmalarıydı. Hâlbuki bunlar da Arap padişahının karılarıdır ve aylar geçmesine rağmen mutfaklarının bacasından duman tütmemiştir. Kabuklu arpa unu pişirip yiyorlar. Bu onların tek sıcak yemeğidir. Sofralarında genellikle su ve hurmadan başka bir şey bulunmaz.

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile eşleri arasındaki bu geçimsizlik öylesine arttı ki vahiy müdahale edip şunu önerdi:

“Eğer dünya dirliğini ve refahını istiyorsanız, gelin size boşanma bedellerinizi vereyim de sizi güzellikle serbest bırakayım. Eğer Allah’ı, Peygamberini ve ahiret yurdunu istiyorsanız, bilin ki Allah içinizden güzel davrananlar için büyük bir mükâfat hazırlamıştır. ” (33/Ahzab Suresi 28,29)

Kadınlar, yoksulluğu ve Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemi tercih ettiler.³ Onlardan sadece birisi dünyayı tercih etti. Fakat dünya da ona vefa etmedi, kara kadere yakalandı.

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, “Ben sizin dünyanızda üç şeyi sevdirildi: Koku, kadın ve gözümün nuru namaz.” diyor. Hanımlarına adaletli davranıyordu. Her gece birisiyle beraber geçiriyordu. Ama kalbi Hz. Aişe’nin aşkıyla doluydu. Onun evine gelen tek kız Hz. Aişe’ydi. Diğerlerinin hepsi duldu ve siyasî ya da ahlakî maslahat için evlenmişti.

H. Aişe, hem genç ve güzel, hem de zeki, zarif, güzel konuşan ve âlim bir kadındı. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem âşıktı. Diğer hanımlarını ve Peygamberin çok sevdiği Fatıma ve Ali’yi kıskanıyordu. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem onunla görüşüp konuşunca siyasî hayatının zorluklarını ve yorgunluklarını unutuyordu. Ağır düşüncelerin baskısı altında bunaldığında ve ruhunun çetin dalgaları ve düşüncelerinin yüksek miraçları karşısında takatsiz kaldığında, Hz. Aişe’yi çağırıp “Benimle konuş ey Hümeysra (pembelim)!” diyordu.

Hristiyan misyonerler ve onların dinî veya siyasî propagandalarının etkisi altında kalan bilgisiz ya da kötü niyetli yazarlar, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ruhunda bir zaaf noktası bulmaya çalışıyorlar. Hristiyan ahlak eğitimi, kadının güzelliğini şeytanın tuzağı ve ona meyletmeyi fesat ve düşüş, evlenmemeyi Allah Teâlâ’nın rızasının kaynağı ve dinî takvanın koruyucusu saydığı için ve günümüz Avrupa vicdanı birden fazla kadınla evlenmeyi iğrenç ve çirkin kabul ettiği için, onu

³ Peygamberimiz’in Hayatı, Heykel, c. 1, s. 281

Doğu'nun kadın düşkün "Don Juan"ı ve Doğulu sultanlar gibi harem kurmuş birisi olarak tanıtmaya çalışmışlardır. Bunlar iki konuda çok gürültü koparmışlardır:

Birisi, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem çok kadınla evlenmesi, diğeri de Hz. Cahş kızı Zeyneb'in öyküsü. Onların çıkardıktan gürültü dalgaları ÷lkemize kadar gelmiştir. Birçok entelektüelimizi (yani diplomalılarımızı) de tutsak etmiştir. Ben bu konunun gerçek yüzünü anladığım kadarıyla göstermeye çalışacağım. Kanaatime göre Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem duygusu ve hayatındaki kadın meselesi onun için bir zaaf noktası ve saldırın konusu olmaktan çok, bu büyük ruhun parlak ve en güzel yönünü teşkil etmektedir. Nitekim **Mısırlı Abbas Mahmut Akkad** diyordu ki:

"Hristiyan misyonerler ve sömürgeci yazarlar bu yoldan İslam'a can alıcı ve öldürücü darbe indirmek istemelerine rağmen çok büyük bir hata yapmışlardır. Çünkü dinini tanıyan, Peygamberinin siyerini bilen bir Müslüman için hakikatin görülmesi, her şeyden daha açık ve daha basittir. Onların katil yolu sandıkları şey, Peygamberinin büyüklüğünün ispatı, dininin çirkin ithamlardan beraat etmesi için ispatlayıcı bir belgedir. Başka bir delile ihtiyaç kalmamaktadır. Zira bir Müslüman için, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem nübüvvetinin doğruluğu konusunda hiçbir delil, onun hanımlarına davranış tarzından ve hanımlarını seçme şekline daha doğru değildir"⁴

Burada ilk önce Hz. Zeyneb olayına değinecek daha sonra diğeri meseleyle ilgileneceğiz. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem için tasarlanmış olan aşk, heves ve harem saraylığının ne olduğunu anlayacağız.

HZ.CAHŞ'IN KIZI ZEYNEB

Hiz. Zeyneb, Cahş'ın kızı ve iftihar dolu hayatını şehadetle noktalayan büyük muhacir Abdullah'ın kız kardeşidir. Cahş ailesi, Kureyş içinde soyluluğuyla ünlenmiştir. Cahş'ın güzel kızı Hz. Zeyneb, Abdulmuttalip'in kızının torunudur; iki soylunun evlenmesiyle doğan bir çocuktur. Bundan dolayı Peygamberin halasının kızıdır. Hz. Zeyd bin Harise, Şam'da esir edilen bir köledir. Kader onu Hatice'nin evine getirdi. O da Hz. Zeyd'i eşi Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem hediye etti. Şam'ın aristokratlarından olan **"Harise"** oğlunu aramak için Mekke'ye geldi ve onu buldu. Efendisine Hz. Zeyd'i satın almak için teklifte bulundu. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem isteği kabul etti. Fakat Hz. Zeyd kabul etmedi. Gurbette Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemle Hatice'nin kölesi olmayı, annesi ve babası yanında hür yaşamaya tercih etti. Esir çocuğunu bulmak için çilelere katlanmış ve şimdi onu alıp geri götürmek için sabırsızlanan babasına şöyle dedi:

"Ben Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem yüzünde öyle bir duruluk görüyorum ki gönlümü ondan ayıramıyorum."

Hiz. Zeyd'in vefakârlığını ve kabiliyetini bilen ve ona Harise'den daha çok değer veren Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, onu hemen azat etti ve evlat edindi. Bundan sonra onu Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem kölesi **"Zeyd bin Harise"** değil, **"Zeyd bin Muhammed"** adıyla çağırmasını istedi. Böylece Hz. Zeyd hem kaybettiği babasına ve vatanına kavuştu hem de Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem bu sıralarda yitirdiği iki çocuğu Kasım ve Abdullah'ın matem dolu evde boş kalan yerlerini doldurdu.

Bu iki ruh arasındaki hayranlık uyandıran sıkı dostluk bağı, Peygamberin hayatının en güzel tezahürlerinden biridir. Hz. Zeyd, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem evinde büyüydü. Babası Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, annesi Hatice, bacası Zehra, kardeşi Ali. Kabiliyetini medenî bir toplumdan ve seçkin bir aileden devralmış olan bu Şamlı zeki genç, akıncısı Allah olan bir ailenin beşinci üyesi oldu. Hz. Zeyd, ne kadar şuurlu bir şekilde kendine gelen mutluluğu tanıyıp ona kapısını açtı ve kendi güzel kaderini seçti.

Evlatlık edinme, Araplarda gelenektir. Sahiplerinin gözünde değer kazanan köleler, serbest bırakılıp evlatlık mertebesine yükseltirlerdi. Fakat kölelik hatırası, toplumsal çevresinde canlılığını olduğu gibi koruyordu. Bu durum değişikliği ona yeni sosyal haklar sağlasa da onun sosyal konumu hep lekeli kalıyordu. Azat edilen insana hiçbir zaman özgür insan gözüyle bakıyorlardı. Evlatlık, evladın yerini almıyordu. Mevla (azatlı köle) sadece ruhsal bakımdan ve sosyal konum açısından

aşağılanmakla ve manevi ve psikolojik mahrumiyet hissetmekle kalmıyor, üstelik birçok sosyal haktan da mahrum bırakılıyordu. Birçok ayrımcılık onu diğerlerinden ayırıyordu. Bunlardan biri, efendinin, daha önce kölesi olan kimsenin boşadığı kadınla evlenme yasağı idi.

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, özgürleştirilmiş insanı özgür insandan ayıran bütün ayrımcılıkları ortadan kaldırmak suretiyle bu ikisi arasındaki mutlak eşitliği sağlamaya çalışırken onun kölelik hatırasını da zihinlerden silmek ve toplumda sürekli hissettiği aşağılık duygusunu yok etmek ve ona şahsiyetini ve hak ettiği sosyal, manevi ve ruhsal itibarı vermek istiyordu. Böylece haklarını elde eden kimse, bireysel ve toplumsal vicdanını özgürleştirilmiş değil, özgür bir insan olarak hissedecekti.

Bu yüzden Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, Hz. Zeyd'i büyük ve önemli görevlere getirmekle onu değerli Muhacir ve sahabiler gibi tanıtmaya çalışıyordu. Onu Medine'de kendi makamına vekil bırakıyor, Roma savaşına gidecek olan ve Hz. Cafer bin Ebû Tâlib, Hz. Abdullah bin Revaha ve Hz. Halit bin Velid gibi büyük şahsiyetlerin sadece er olarak katıldıkları büyük ordunun başına komutan atıyor, en önemli meseleler üzerinde onunla istişarede bulunuyor ve önemli seriyelere başkan seçiyordu. Hatta genç oğlu Üsame'yi ailevî bir mesele olan **"İfk hadisesi"** konusunda Hz. Ali bin Ebû Tâlib ile aynı düzeyde birisi olarak istişare heyetine alıyor ve hayatının son günlerinde, 18 yaşındaki bu genci Roma imparatoruna karşı savaşacak olan ve içinde Hz. Ebubekir ve Hz. Ömer gibi büyük şahsiyetlerin asker olarak bulunduğu ordunun kumandanı yapıyor.

Bütün bu çabalar, özgürlüğüne kavuşturulmuş olanların, İslam toplumunda eşit olmaları gibi Müslümanların duygu dünyasında da eşit olmalarını sağlamaya yönelikti.

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, Arap aristokrat ailelerinden olan bir kızı Hz. Zeyd'e istemekle hem yabancıların ve özellikle azat edilmiş kölelerin hissettiği aşağılık duygusunu ortadan kaldırmayı hem de özellikle evlilik konusunda daha belirgin olan ailevî taassubu kırmayı amaçlıyordu. Hiçbir soylunun böyle birine eş olmayı kabul etmeyeceğini bildiği için, üzerlerindeki nüfuzunu kullanarak ve razı ederek Hz. Zeyd'i kendi akrabalarından bir kız ile nişanlamaya karar verdi. Bu nedenle halasının kızı Hz. Zeyneb'i seçti. Fakat tahmin edileceği gibi kardeşi Abdullah, Muhacirlerin en temiz ve en fedakârlarından olmasına rağmen bu evliliği kendi ailesine karşı yapılmış bir hakaret sayarak reddetti. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ısrar etti ve 20. yüzyılda, medeni Avrupa toplumunda bile hâlâ yürürlükte olan bu cahiliye geleneğini kırmaya çalıştı. Nihayet vahiy, Abdullah'ı ve kız kardeşi Hz. Zeyneb'i bu işe razı etti:

"Allah ve Resulü bir işe hükmettiği zaman inanmış bir erkek ve kadının o işi kendi isteğine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Resulüne karşı gelirse apaçık bir sapıklığa düşmüş olur. " (33/Ahzab Suresi 36)

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, Hz. Zeyneb'in mehrini bizzat kendisi ödedi ve çirkin bir geleneği kırıp yerine yeni bir insanî gelenek yerleştiren bu evliliği gerçekleştirdi. Fakat bu evlilik, topluma mutluluk getirdiği ölçüde ailede mutsuzluğa sebep oldu. Hz. Zeyneb, kendi ailesinin üstünlüğünü, Hz. Zeyd'in sosyal konumunun aşağılığını unutamıyor ve bunu sürekli Hz. Zeyd'in başına kakıyor ve onu incitiyordu. O da Hz. Peygamber'e şikâyetle bulunuyordu. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ise Hz. Zeyd'in sabırlı olmasını istiyor, her ikisini de iyi geçinmeye davet ediyordu. Hz. Zeyneb, Hz. Zeyd ile evlenmeyi Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in emriyle kabul etmesine rağmen onu hiç sevmeydi. Çünkü gönül bambaşka bir ülkedir. Ona aşktan başka bir şeyin hükmü geçmez. Bu, Hz. Zeyneb'i de aşan bir durumdu.

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in büyük gayretlerle bağladığı bu evlilik bağı gün geçtikçe zayıflıyordu. Hz. Zeyneb ise onu, bir maslahat icabı göğsü üzerine konulmuş bir kaya ve bir çıkar için boğazına atılmış bir düğümden başka bir şey olarak hissetmiyordu. Gün geçtikçe sabrı daha bir tükeniyordu. Hz. Zeyd ise aralarına sürekli mesafe koyan ve günden güne kendisinden hızla uzaklaştığını gördüğü bir kadınla birlikte olmaktan dolayı çok inciniyor ve bu sevgisiz beraberlik, anbean hayatın rengini karartıyor ve evliliğin tadını acılaştırıyordu. Kimsenin de elinden bir şey gelmiyordu.

Şüphesiz Chandel'in dediği gibi **"Aşka muhtaç bir kalp, aşksız olduğu zaman, gönül ehlini kaybettiği sevgiliyi aramaya gönderir ve onu bulmadıkça sakinleşmez. Allah, özgürlük, bilim, sanat,**

güzellik ve dost, onu arayış çölünde, yolu üzerinde tozlu ve boş testisini kimin çeşmesinden dolduracak diye beklemektedir.”⁵

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, Hz. Zeyneb’in derin bakışlarında aniden gönlüne haber verdiği bu sırrı okudu. Hz. Zeyneb’in içine düşen gizemli ateş, yanaklarına yansıdı ve canını sıkan rahatsızlıklar, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem karşısındaki suskunluğunu daha da zorlaştırdı. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, önünde çakan ilk şimşekle gözlerini kapattı ve hemen kendi içine daldı ve hızla geri döndü. Ancak Hz. Zeyneb nereye dönebilirdi? Artık Hz. Zeyd’le görüşmeye tahammül edemiyordu. Gök, göğsü üzerine ağırca çöküp nefes yolunu tıkamıştı. Bir çehreyle karşılaşmak, bir sözü duymak onun için dayanılmaz bir çileydi. İçinde iki yabancı gibi ayrı köşelerde, bıktırıcı sessizlik içinde oturdukları ve hiçbir şeyi beklemeden zamanın geçişini ve güneşin ve ayın doğuşunu ve batışını seyrettikleri soğuk evde bacadan içeri ansızın bir ateş kıvılcımı düşse ve ev yansa ne Hz. Zeyneb ne de Hz. Zeyd bir an bile orada kalamazdı.

Hız. Zeyd, dayanamayıp dertli bir şekilde evden dışarı fırladı ve Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem sığındı. Sevgili babalığından onları birbirinden kurtarmasını istedi. Çünkü artık hiçbirisinin dayanacak gücü kalmamıştı. Hz. Zeyd, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem âşığı; onun büyüklüğü ve sevgisiyle doluydu. O, kılıç, vefa ve iman adamıydı; kalbini ona vermeyen bir kadının nâasını omzunda taşımazdı.⁶ **Kureyş kabilesiyle akrabalık bağlilik uğruna ya da ruhsuz ve soğuk bir heykelin güzellik lezzetini tatmak için odalarının çatısından başka bir şeyi paylaşmadıkları ve oturduktan ev dışında başka hiçbir şeyin kendilerini bir araya getirmedikleri bir hayatta kimseye esir de olamazdı, kimseyi esir de edemezdi.** Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem için bu olay başlı başına büyük bir meseleydi. Üzerinde çokça düşünüp çare arıyordu fakat bulamıyordu. Hz. Zeyneb’in bakışlarında okuduğu şeyi acaba kalbinde de hissetmiş miydi?

Acaba hayatını, gençliğini ve her şeyini Allah, insanlar, düşünce, takva, çile ve mücadeleye adayan büyük bir ruh, şimdi kendisine tutkun bir kalp karşısında kendini kaybetmiş miydi?

Bu soruya verilen birçok cevap vardır ve bundan hayal ürünü hikâyeler ve uydurma efsaneler üretilmiştir. Ancak ben, böyle bir soruyu da ona verilen cevapları da temelsiz buluyorum. Çünkü aşkın gizli yolunu ne tarih ne de araştırma bilebilir. Hem de “**çeng**” gibi bir bakışın ya da gülüşün yumuşak bir parmak ucu işaretiyle figan eden ve tahammülsüzlükten sabrın ve sükutun yakasını yırtan bir gazel şairinin gönlünde değil, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’in gönlü gibi derin, büyük ve güçlü bir gönülde.

GÖNÜL OKYANUSTUR.

Hangi göz, sabahın seherinde esen ve kendisini denizin üzerine vuran meltemin, denizin kalbini ne ölçüde sarstığını görebilir?

Hem de denize 1400 fersahlık bir mesafeden bakan bir göz!

Üstelik her gönlün sevebildiği ölçüde.

Gönüller ne kadar hayrette ise onlardaki aşk da o kadar hayret vericidir. Biz aşkları Doğu’da Menuçehrî’nin çukurundan Mevlana’nın göğüne kadar, Batı’da ise **Bolitis’in** kokuşmuş bataklığından **Dante’de Beatris’in** kutsal melekutî cennetine kadar birbirinden uzak olduğunu biliyoruz. **BİZ BÜTÜN BUNLARI BİR KELİME KALIBINA DÖKMENİN, BU KELİME SINIRSIZ AŞK TERİMİ BİLE OLSA, NE KADAR ÇİRKİN OLDUĞUNU GÖRÜYÖRÜZ.** Böyle bulanık tabirleri, çürük ve dar kelimeleri öykücülerin, gazelcilerin, heyecanlı, ateşli ve hareketli gençlerin elinden ve dilinden ödünç almış oluyoruz. Söz konusu olan Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’in kalbi gibi derin bir kalbin içindekiler ise, yersiz ve gerçekten uzak sözler söylüyoruz. Yaratılış giysisi kendisine dar gelen bir kalbin derinliğindeki esra-rengiz çeşmelerin kaynamasını, meyve tozuyla kabağan bir bardak suyun kaynamasıyla karşılaştırmış oluruz!

Biz hiçbir zaman Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’in kalbindeki aşkın nasıl ve ne olduğunu anlayamayız. Onun sadece göklere uzanan ve kalbi böyle bir ateşin tutuşmuş ocağı olan bir aşka değil; aynı zamanda kalpten kalbe akan bir aşka da aşına olduğunu biliyoruz. Bu durum, ariflerin

⁵ Chandel, Les Causeries de la Solitude s. 190.

⁶ A.g.e., s. 213.

kendisinden rivayet ettiği şaşkınlık ve güzellikten titreyen şu peygamberce sözden de anlaşılmaktadır: **“Kim âşık olur ve onu gizleyip kendisini tutarak ölürse cennet ona vacip olur.”**⁷

Ras l llah sallallâhü aleyhi ve sellemın gönlünde bir aşk varsa bile bu ilginç bir öyküdür; **Hristiyan din adamlarının, Dozy gibi Hristiyanlık veya s m rgecilige bağımlı oryantalistlerin ya da Conde ve Brass gibi piyasa yazarlarının uydurdukları gibi değıldir.** BUNLAR NE KADAR ÇİRKİN, İĞRENÇ VE CAHİLCE YAZILARDIR. Mesela:

“...Aniden hafif bir r zg r, Ras l llah sallallâhü aleyhi ve sellemın ashabından biri olan Hz. Zeyd’in güzel eşi Hz. Zeyneb’in yatak odasının perdesini bir kenara çekti. Ras l llah sallallâhü aleyhi ve sellem, alımlı bir ince giysiyle yatağında uyuyan Hz. Zeyneb’le karşılaştı. Ras l llah sallallâhü aleyhi ve sellem, yan çıplak haldeki uzun boylu Hz. Zeyneb’i görünce kalbi heyecanla doldu...”⁸ Hz. Zeyneb, öyküsünü gizlemeyip Hz. Zeyd’e açıkladı. O da Peygamberin Hz. Zeyneb’le evlenebilmesi için onu boşadı.

Bunlar, Ras l llah sallallâhü aleyhi ve sellemın aşkını, kiliselerin gizli köşelerinde ve halvetlerinde kutsal bacılarla kutsal pederler arasında olup bitenler ve “VİCTOR HUGO”nun ifşa ettiğı aşklar gibi sanıyorlar.⁹

Ras l llah sallallâhü aleyhi ve sellem çok  zg n ve ızdırap içindedir. Ka acak yolu olmayan bir darboğaza düşmüştür. Hz. Zeyd ile Hz. Zeyneb’in birlikte yaşaması artık imk nsızdır. İkisinin de kurtuluşu ayrılıktır. Ayrıca Hz. Zeyneb’e karşı, onu böyle bir kadere mahk m ettiğı ve kendi akrabasını halkın çıkarma kurban ettiğı için ağır bir sorumluluk hissetmektedir. Hele Ras l llah sallallâhü aleyhi ve sellemın buna sebep olan birisi olarak Hz. Zeyneb’i yakmakta olan dert karşısında seyirci kalması,  are düşünmemesi mümkün müdür?

Hz. Zeyd’ten boşandıktan sonra onu dertli ve başıboş kaderiyle, ümitsizlikle baş başa bırakabilir mi?

Bunlar, Ras l llah sallallâhü aleyhi ve sellemın karşısına dikiliveren beşer  gerçeklerdir. İnsanlığın en gerçekçi toplum ve ahlak önderi olan Ras l llah sallallâhü aleyhi ve sellem, ger eğı hiçbir zaman yadırgamaz ve ona karşı savaş açmaz. İslam’ın ve Ras l llah sallallâhü aleyhi ve sellemın en doğıru ve parlak özelliklerinden biri, gerçekleri kabul etmektir. **Savaş,  fke, intikam, hayat lezzetleri, güzellik, heves, servet, ilişki kesme, ilişki kurma ve hatta tek evlilikten sapma, bireyin ve toplumun sürekli karşı karşıya olduğı gerçeklerdir.** Birçok sosyal felsefenin, irfan  ekolün ve çoğı dinin insan  ilişkileri görmezden geldiklerini ya da ortadan kaldırma mücadelesi verdiklerini ama asla başarılı olamadıklarını görüyoruz. Çünkü görmezden geldiğimiz her gerçek, kendisini daha tehlikeli ve çirkin bir çehreyle gösterecek ve onunla yüz yüze olmadığımız her an bizi arkadan han erleyebilecektir. Bu, tarih boyunca hep tecrübe edilegelmiş bir gerçektir.

İSLAM HER ZAMAN GERÇEKLERLE YÜZ YÜZE GELİR, ONLARI KABUL EDER, DENETİMİ ALTINA ALIR, ONLARI KENDİ YOLUNA  EKER VE BÖYLECE TAşKINLIĞA, TEHLİKEYE VE KÖTÜLÜĞE YOL AÇMASINI   NLER. Çünkü toplumun en tehlikeli i  düşmanları, resmiyette kabul edilmeyen ve hayat hakkı tanınmayan unsurlardır. İslam, cihat, boşanma, birden fazla kadınla evlilik, tekrar evlenme, kısas, mülkiyet, dünya nimetlerinden¹⁰, madd  hayatın servet ve lezzetlerinden yararlanmaya ruhsat vermekle, her zaman ve her yerde rastlanan bu olguları kabul ederek isyancı ve tehlikeli gerçekleri dizginlemeye çalışmıştır.

Aşk da kin, intikam ve savaş gibi Hristiyanlık’ta g r ld ğı şekilde kapıların yüzüne kapatılması halinde duvardan atlayacak olan böyle bir gerçektir.

Burada aşkın anlamını anlamayan, iki akraba ruhu birbirine doğıru çeken gizemli ve olağanüstü gücü tanımayan, onu mizacın defi haceti olan hızlı ve sakinleştirici heveslerle bir tutan veya iki insan arasındaki ilişkiyi şöhret, ekmek ve lezzet bağı zanneden, ne desem, hatta insan ile Allah Te  l  arasındaki ilişkiyi ateş topu ve cehennem zebanisi korkusu veya huri, gılman ve kara gözlü, nar

⁷ Aynulkuzat Hemedan , Aşk Risalesi, Mecm e Risalesi, s. 218.

⁸ Conde, “Mahomet, ses Femmes et ses Amours D, s. 190.

⁹ “ y ni Sohanveri” (Konuşma Sanatı) Furuğı. Victor Hugo, “Hitabe” ve “K llyatının” (Oeuvres Complets) bir kaç yerinde.

¹⁰ Andre Gide, şaheserinin adını Kur’an’dan almıştır.

memeli kızları arzu etme dışında anlamsız ve imkânsız gören kimseler vardır. Onlar burada nelerden söz ettiğimi nasıl bilirler?

Öyleyse Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem sorunu nedir?

Niçin önünde duran bu güçlü ve tehlikeli gerçeği itiraf etmekten korkuyor?

Niçin Hz. Zeyneb'i Hz. Zeyd'in de yakalandığı ve kırmak için uğraştığı o zincirden kurtarmıyor ve ümitsiz kurtuluştan korkarak çaresiz bir şekilde kendisini duvarlara çarpan bu yaralı kuşun çıkıp o sığınağa girmesi için kafesin kapısını açmıyor?

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem iki şeyden çok korkuyor:

Korku ile hiç tanışmamış olan bu kalp, şimdi üzüntü, bunalım ve korkuya tutsak olmuştur. Biri halkın anlayışı konusunda duyduğu nefrettir. Kendisinin temiz ve yüce duygularının, halkın iğrenç ve alçak anlayışlarıyla kirletilmesinden korkmaktadır. Gök ile irtibatı olan güzel ve yüce bir ruh için, kendi pis hayat bataklıklarında debelenen insan kurtçukları arasındaki geri düşüncelerden ve dar görüşlerden daha iğrenç, daha çirkin ve nefret uyandırıcı bir düşman yoktur.

Günümüz medeni Avrupa yazarlarının Batı edebiyatına şekil veren ve geliştiren sinema aşkı ve duygusal aşk olarak ifade ettikleri şeyi, duygusal aşk konusunda deve seviyesinde olan Hicaz, Necid ve Tihame Araplarının gözleri nasıl görebilir?

Gök gibi temiz ve içinden yüzlerce gayb çeşmesi fışkıran kalbi hangi pisliklerle bulandıracaklardı?

Ayrıca Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem yolu üstünde bir lüzumsuzluk durmaktadır. Her toplumun duvarlarını ve her yolun engellerini oluşturanlar bunlardır. Bu lüzumsuzluk, toplumun duygu derinliklerinde kök salmış olan ve koyu bağnazlık tarafından korunan eski ve sağlam gelenektir.

Evlatlık, kölelik ile özgürlük arasında bir merhaledir. **Evlatlık çocuk, yarı özgür bir insandır.** Onu diğer özgür insanlardan ayıran özelliklerden biri, şimdi üvey babası olarak bilinen eski efendisinin, onun bir zamanlar eşi olan kadınla evlenememesidir. Çünkü Araplar böyle bir evliliği büyük bir ayıp sayarlar.

Ama neden ayıp?

Neden bir kadın daha önce azatlı bir köleyle evlenmiş olduğu için bütün kadınların yararlandığı bir haktan mahrum kalsın?

Yoksa özgürleştirilmiş biri özgür insan değil midir?

Bu âdet, hayalî ve insanlık dışı bir lüzumsuzluktur ve hem kadın, hem eşi, hem de onlarla içli dışlı olan kimseler için adamın kölelik günlerinin uğursuz hatıralarını ve onunla evli olma utancını canlandırmaktan başka bir anlamı olmayan bir kölelik kalıntısıdır. Onu ortadan kaldırmak ve özgürleşmiş adamı ve karısını, onları kölelikle ilişkilendiren ve özgür insanlardan ayıran her türlü kayıttan kurtarmak gerekir. Sürekli toplumda ortaya çıkan ihtiyaçlar üzerine inen vahyin kesin emri, onu bütün zamanlar için ortadan kaldırdı ve bu yanlış geleneği söküp attı.¹¹

Şimdi Hz. Zeyneb, Hz. Zeyd ile maslahat üzerine yaptığı evlilik cenderesinden, Hz. Zeyd de araları görünmez duvarlar tarafından ayrılan Hz. Zeyneb ile evlilik işkencesinden kurtulmuştur. Hz. Zeyneb'in çileli bir hayat anısından başka sermayesi yoktur. Böyle bir kurtuluş, onu saygın akrabasının himayesine girmesi yönünde daha bir sabırsızlandırıyordu.

Fakat Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem henüz cesaretsiz ve tereddütlüdür. İnsanlar ne diyeceklerdi ve onu nasıl anlayacaklardı?

Onun şafak kadar temiz olan duygusunu iğrenç tabirleriyle bulandıracaklar mıydı?

Güneşin doğuşu gibi güzel ve görkemli olan bir ruhu, kara ve dar düşüncelerine yerleştiremeyecekler miydi?

Tereddüt ve korku Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ruhuna çöreklenmiş ve onu acılı işkence altında kıvrandırmaktadır. Kara günler ve boğucu ve can sıkıcı geceler böyle gelip geçmektedir. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, içindeki bu kor gibi yakıcı ve kararsız sırrı insanların aptal ve kötümser gözlerinden gizlemektedir. Derdiyle baş başa kalarak susmuştur. Birden göğün ağır ve kapalı kapısı açıldı ve başına vahyin sitemli ve sert nidası indi:

"İnsanlardan korkarak Allah'ın açıklayacağı şeyi içinde gizliyorsun!"

Allah Teâlâ, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in gizlediği sırrı açıkladı. Şimdi insanlardan korkmak, hayalî bir korkudur. Eski geleneklerin, çirkin ve akıldışı âdetlerin eseri olan bir halkın beğenisinin bu konuda ne değeri olabilir?

Hem aynı kapana yakalanmış, birbirine katlanan ve bir türlü mutsuzluktan kurtulup mutlu olamayan iki uyumsuz insanın özgürlüklerine kavuşması, hem onun dışında birisinin yanında yaşamaya güç yetiremeyeceği bir adamın yanında olmaktan başka bir şey istemeyen özgür bir kadının aşktaki başarısı, hem de adamın köleliğini ve utancını hatırlatan ve kadını mahrum edip aşağılayan bir geleneğin kaldırılması söz konusudur.

Bütün bunlara rağmen, halkın gözünde gelini olarak görülen, evlatlığının eski karısıyla evlenmek, kanuna uygun bile olsa çok zor bir iştir. Öyle bir toplumda böyle bir işi kim yapabilir?

Kim ilk adımı atarak bu eski geleneği ayaklar altına almaya cüret edebilir?

Allah, böyle zor bir sorumluluğu yerine getirmesi için kendi peygamberini seçti.

"Hani Allah'ın nimet verdiği, senin de kendisine iyilik ettiğin kimseye; eşini yanında tut, Allah'tan kork, diyordun. Allah'ın açığa vuracağı şeyi, insanlardan çekinerek içinde gizliyordun. Oysa asıl korkulmaya layık olan Allah'tır. Hz. Zeyd o kadından ilişkisini kesince biz onu sana nikahladık ki evlatlıkları karılarıyla ilişkilerini kestiklerinde müminlere bir güçlük olmasın. Allah'ın emri yerine getirilmiştir." (33/Ahzab Suresi 37)

Siyer, hadis ve tefsir kitaplarındaki rivayetleri inceledikten sonra Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ve Hz. Zeyneb'in öyküsüyle ilgili olarak taassup, önyargı ve yükümlülükten uzak olan bir zihinde oluşan tasavvur bundan ibarettir.

Burada insan, yine de merakla şunu sormadan edemiyor:

Acaba Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem gerçekten âşık mı olmuştur?

Acaba Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in o gün Hz. Zeyneb ile göz göze gelerek ve ondaki görünmez aşk çizgisini okuyarak gönlünün ansızın ona doğru aktığına ve **"Ey kalpleri çeviren Allah'ım, seni tenzih ederim."** dediğine inanılabilir mi?

Acaba o gün Hz. Zeyd'in evine gittiğinde, Hz. Zeyneb'le tesadüfen karşılaştığı ve Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in onun saçını, başını ve uzun boylu vücudunu görüp güzelliğine kapıldığı doğru mudur?

Acaba gerçekten Hz. Zeyd, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in Hz. Zeyneb'e gönlünü kaptırdığını anlamış da onun aşkı yüzünden eşinin sevgisizliğini bahane ederek Hz. Zeyneb'i Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem için mi boşamıştır?

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, Hz. Zeyd ve Hz. Zeyneb'in kalplerinin gizli köşelerinde, ruhlarının derinliklerinde geçen bu sorulara kim cevap verebilir?

Biz bunların çağında yaşasaydık, Medine'de kapı komşusu olsaydık bu konudaki konuşmamız Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemle ilgili duygu, sezgi, zevk ve inanç şeklimize dayanırdı. Dahası, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in kalbindeki aşkın ne ve nasıl olduğunu kim bilebilir?

İnsanı düşünmeye zorlayan, bu olayı kendi karanlığı içine gömen tarihin kapalı hisarına bir pencere açan şey, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in hayatı ve bu öyküyle ilgisiz olarak sahip olduğumuz dağınık bilgilerdir. Biz bunların arasından hisarın içine bakabilir, kendi duygu ve anlayışımızın yardımıyla onu ortaya çıkarabiliriz.

Örtünme hükmü bu olayın vukuundan sonra (5.yıl, Hende savaşıdan sonra) konuldu. Bu sıralarda her erkek, şehirdeki kadınların saç, baş ve vücut yapısından haberdar idi.¹²

Hz. Zeyneb, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in halasının kızıdır. Çocukluktan beri onun gözleri önündeydi. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem bizzat kendisi Hz. Zeyneb'i Hz. Zeyd için seçti. O da Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in ısrarı üzerine Hz. Zeyd'le evlenmeyi kabul etti. Eğer Hz. Zeyneb'e gönül vermiş olsaydı, kız iken, daha güzel ve çekici olduğu bir dönemde rahatlıkla onunla evlenmeyi düşünebilirdi. Bunca tantana, baş ağrısı ve rahatsızlığa gerek kalmazdı.

Hz. Zeyd'in eşinin sevgisizliğinden şikâyeti sıra dışı kabul edilen yeni bir mesele değildir. Bildiğimiz gibi Hz. Zeyneb ve ailesi bu işe başından beri karşı idi. Hatta Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve

sellemen ısrarı bile Hz. Zeyneb'i kabule ikna edemedi. Mecburen vahyin zorlamasıyla böyle bir maslahat evliliğini kabul etti.

Hz. Zeyneb, evlendikten sonra da Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile olan yakın temasını sürdürdü. Çünkü onun yakın akrabası olmasının yanında aynı zamanda evlatlığının karısı idi. Hz. Zeyd, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile üyelerinden biri olduğu için, eşi de Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile gelini sayılıyordu.

Acaba Hz. Zeyd'in gözünde hem Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem hem de babalık olan, bu evliliğe öncülük eden ve Hz. Zeyneb'i gelini olarak gören Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile tutumu, Hz. Zeyd'in üzerinde istenmeyen bir etki bırakmış mıdır?

Özellikle Hz. Zeyd'in oğlu genç Üsame'nin gözünde küçük düşmez miydi?

Kuşkusuz böyle bir davranış en azından bu ikisi tarafından nefretle karşılanırdı. Ancak Hz. Zeyd ve Üsame'nin, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile olan tutkusu, imanı, aşkı ve saygısı ömürlerinin sonuna kadar devam etmiş ve bu yönde Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile hayatını okuyanları pek hayrete sokmuştur.

Hz. Zeyneb'in öyküsü, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile Hz. Aişe'ye karşı ilgisinin dilden dile dolaştığı bir zamanda meydana gelmiştir. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, Hz. Zeyneb ile Hz. Zeyd'in ayrılması, kendisinin korkusu, üzüntüsü, Hz. Zeyneb'in boşanması ve kendisiyle evlenmesi zamanında bile "Hümeysra"sına olan aşkını unutmamıştır. Hz. Aişe de zaten bu gelişmeyi kendi duygusuna karşı bir olay olarak görmemiştir. Biz, uyanık, hassas, kıskanç ve atılgan Hz. Aişe'yi tanıdığımız için, o nasıl olur da Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile başka bir kadına gönül vermesi karşısında sessiz kalırdı diye düşünüyoruz?

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile İbrahim dolayısıyla karısı Mariye'ye gösterdiği en ufak bir ilgiye dahi tahammül etmeyen, kıyameti koparan, rezillik çıkaran ve kıskançlıktan dolayı Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile aşağılayacak kadar vahşileşen Hz. Aişe, nasıl olur da Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile başka bir kadına, hem de toplum ayıpladığı halde evlatlığının karısına bir anda delice âşık olmasına karşı çıkmaz ve en küçük bir tepki göstermez? Yoksa Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile halakızının aşk macerasının inceliklerini, hatta Hz. Zeyneb'in geceliğinin özelliklerini ve Hz. Zeyd'in evinde Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile Hz. Zeyneb ile baş başa aşk korkusundan dile getirdiği kelimeyi **Dozy, Conde** ve diğer Avrupalı papazlar ve oryantalistler biliyorlardı da Peygamberin hiçbir eşi bilmiyor, hatta Hz. Aişe bile kokusunu almıyor muydu?

Gençlik ve olgunluk yılları boyunca aşkla tanışmamış olan Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem şimdi 60 yaşına yaklaşmışken halakızının bir bakışıyla yıldırım aşkına tutulması hayret edilecek bir şeydir.

Bir araştırmacıyı şiddetle bir tereddüde düşüren, onda bu hikâyenin temelden yalan ve uydurma olduğu ve Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile Hz. Zeyneb'le evlenmesinin diğer evlilikleri gibi, hatta onlardan bile ileri derecede maslahat gereği olduğu ve inancına bağlılıktan kaynaklandığı düşüncesini kuvvetlendiren şey, bu aşk evliliğinden sonra en renksiz aşk belirtisinin ve ilişkilerinde bir sevginin görünmemesidir. **HZ. ZEYNEB, RASÛLÛLLAH SALLALLÂHÛ ALEYHİ VE SELLEMİN EVİNE AYAK BASTIĞINDA DİĞER KADINLARIN SAFINA GİRER VE HZ. AİŞE'NİN PARLAYIŞI KARŞISINDA SİLİNİR. RASÛLÛLLAH SALLALLÂHÛ ALEYHİ VE SELLEMİN HAYATINDA HAFSA VE ÜMMÜ SELEME ADLARI, HZ. ZEYNEB'TEN DAHA ÇOK ANILIR.**

Kendimizi Hz. Aişe'nin, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile Hz. Zeyneb arasındaki tantanalı ve yakıcı aşktan -göğün haberdar olmasına ve Cebrail'in müdahalesini gerekli kılmasına rağmen- haberdar olmadığına inandırabilirsek bile, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile kendisine olan kuvvetli aşk bağı sebebiyle evlatlığının evinden çıkacak olan bir kadına kendi evinde sevgi besleyip de bunu Hz. Aişe'nin fark etmemesini ve Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile Hümeysra'sına karşı duygu ve davranışının değişip de onun bunu hissetmemesini kabul edemeyiz.

Bana göre, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile kalbinin gizli derinliklerindeki en zayıf sevgi rengini ve en ufak aşk dalgasını yansıtan ve onu yüzlerce kat büyütüp netleştiren en duyarlı mercektir, Hz. Aişe'nin kalbidir. Ama Hz. Aişe bu konuda sessizdir. Sanki Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile

Hız. Zeyneb'in öyküsü, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemle Hümeýra'nın öyküsüne hiç mi hiç benzememektedir.

Benim araştırmanın başında söylediğim gibi, ne Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemi bu ithamdan temize çıkarmak gibi bir sorumluluğum, ne de onun aşk durumunu bilme konusunda bir taassubum vardır. Araştırmalarım ve düşüncelerim sonunda Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile Hız. Zeyneb'in öyküsünün, hakikat uğrunda kendi itibarından bile vazgeçen bir liderin ruhunun en hayret verici tecellisidir. Kendi canını toplumu ve inançları uğrunda özgürce feda ettiğı halde karşılığında ödöl olarak şöhet ve iftihar kazanan birçok lider vardır. İmanı ve halkı yolunda şan ve şereften de vazgeçmek, kısa cambazlık çatısından öteye gidemeyen insanların göremeyeceğı ihlas, cömertlik ve fedakârlık zirvesidir.

ÇOK EŞLİLİK

Daha önce belirttiğim gibi tarih, birçok insanı meselenin anlamını değıştirir. Ahlakî ve sosyal meseleler de kelimeler ile aynı kaderi paylaşırlar. Kelimelerin ruhu, manası ve telaffuzu iki faktörün etkisiyle değışir: Biri zaman, diğeri çevredir.

"Şuh", bedenın çirkinliğı anlamına geliyordu. Fakat şimdi incelik açısından en şairane kelimelerimizin bile tasvir edemediğı güzel gözün en zarif halini ve sevgilinin saçının başının en tatlı biçimini anlatmaktadır.

"Bereket" kelimesi de böyledir. Develerin yattığı yerdeki toprak ve çerçöple karışmış dışkı ve idrarlara diyorlardı. Ama bugün insan aklının ve idrakinin kavrayamadığı manaları ifade etmektedir. Çünkü bereket, Allah'ın inayet gözünün eseri, hatta Allah'ın sıfatıdır!

KELİMELER CANLI YARATIKLARDIR; DOĞAR VE ÖLÜRLER. Çocuklukları, gençlikleri, olgunlukları, ihtiyarlıkları, yalnızlıkları ve kayboluşları söz konusudur. Dildeki bu önemli kuralı bilmeyen ve kelimelerin ruhu, manası ve lafzındaki değışim, dönüşüm ve devrimden dolayı feryat eden yarım edebiyatçılarımız, "Bu kelimelerin doğru telaffuzu şudur, onların asıl manası budur, bunlar meşhur yanlışlardır, bunlara savaş açmak gerekir." gibi beylik cümlelerle ahkâm kesmektedirler. Toplumun dilinin canlı, hareketli ve değışken kelimelerden oluştuğunu; kelimelerin Beyhakî, Firdevsî, Nasrullah Münşî dönemlerindeki kalıp, ilişki, davranış, ruh ve psikoloji içinde tutulamayacağını bilmiyorlar.

Birçok İnsanî mesele ve sosyal ahlak da böyledir. Onlara, her dönemde kendilerine özgü ayrı mana, ruh, işlev ve sıfat yüklenir. Hatta çelişki yaratacak bir değışime uğrarlar. Çok eşlilik, bu meselelerden biridir. Geçmişte, kabilevî, bedevi ya da ataerkil olan, burjuvaci ve karmaşık kentsel topluluğun medeniyetine ve tek eşlilik merhalesine ulaşmamış bulunan bir toplumdaki çok eşliliğı şimdiki zamanın şartları, günümüz Avrupa medenî toplumundaki şartlar açısından incelersek kuşkusuz onu reddedeceğiz ve geçersiz ve kınamaya değer bir olay olarak niteleyeceğiz. Fakat böyle bir metot, propaganda, gürültü ve yuhalamaya yarayacağı gibi, ilim ve araştırma açısından çok zararlıdır. Araştırmacının gerçeklerin inceliklerini görmesini engeller.

Aslında geçmişte sadece çok eşlilik değil, evlilik bile günümüzdeki manada anlaşılıyordu. Ona aşk ve heves gözüyle bakıldığı çok nadirdi. Daha çok, toplumsal bir tören, yeni bir bağ, yeni bir anlaşma olarak görülüyordu. Siyasî, sosyal ve ekonomik etkenler, aşk ve heves etkenlerinden daha baskındı. **Eski Yunan, gelişmiş bir medeniyet merhalesine ulaşmış olmasına rağmen evliliğı nesli devam ettirme vasıtası, eşi ise çocukların annesi olarak görüyordu. Heveslerini daima evin dışında gerçekleştiriyorlardı. Bu çağda kadını ilke olarak sadece üretim aracı sayıyorlardı. Kadın ev hanımıydı, zevk almak için değildi. Kocalar genellikle oğlanlarla eğlenirlerdi.**

Bu meseleyi yalnızca dinî hikâyelerde (Lut kavmi) ya da edebî eserlerimizde (gazel şiirlerimiz) okumuyoruz; aynı zamanda **SOKRAT** gibi adamların özel hayatında da görüyoruz. Onun Yunanistan'ın büyük millî ve askerî şahsiyetlerinden biri olan öğrencisi **Alekbıyades**'le ilişkisi toplumda öylesine normal kabul ediliyordu ki bu tür ilişkilerini açıkça itiraf ediyorlardı. Hatta **Alekbıyades Sokrat'ın soğukluğundan şikâyet ediyor; o da bunu "Artık senin zamanın geçti."** diyerek gerekçelendiriyordu.¹³

Fars edebiyatında dinin ve dünyanın ıslahatçısı, ahlak öğretmeni, irfan rehberi, din adamı ve ahlak kitabı yazarı olan **Şeyh Sâdî, ahlak ve terbiye eserinde kendisinin veya Hemedan kadısının, bir kasap ya da nalcı oğlanla baş başa kaldığından söz ediyor.** Onun gibi meşhur bir ilmî, dinî ve edebî şahsiyetin, Kaşgar camisine vardığında, talebelerden birine işaret edip bir köşede öpüşmeye geçiyor. Davudî boğazı değişmiş ve Yusufî güzelliği diline ve elmacık kemiğine düşmüş olan eski şahidini görünce boynu bükülür, güzel pazarının parlaklığı söner, yanında yer almak istediği kişi bir kenara çekilir ve baş başa kalma ümidini kaybeder.¹⁴

Bir ahlak kitabı olan ve içinde babanın oğluna verdiği öğütler bulunan **“Kabusname”**de evlada şöyle rehberlik eder ve nasihatte bulunur: **“Kadınlar ve erkek köleler arasında sadece bir cinse eğilim gösterme. Her ikisinden de yararlan ki ikisinden birinin düşmanlığını kazanmış olmayasın.”**¹⁵

Bütün milletlerin tarih ve edebiyatında görülebilen bu örneklerden geçmişteki evlilik anlayışının bizim için ne kadar şaşırtıcı ve inanılmaz olduğu açıklığa kavuşur. Bunlar, bizim bugünkü zihnimizi, geçmişte farklı bir mana ve ruha sahip olan gerçeği anlamaya hazırlar. Bu mesele, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem hayatındaki çok eşlilik. Acaba gerçekten Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem bir **“Don Juan”** mıydı? Bir erkeği çapkın göstermeye çalışanlar, doğal olarak onun gençliğini araştırırlar. Çünkü heves ve şehvet devamlı gençlerin yakasına yapışır. Fakat tarih, onun eşleriyle yaptığı şakaları ve hayatındaki en küçük olayları kaydettiği halde, genç Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem simasında en ufak bir heves dalgasına rastlamamıştır. **Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, 25 yaşına kadar yoksulluk, bakımsızlık, çile ve çobanlıktan başka bir durumla karşılaşmamıştır. Onun gençliğin doruk noktasında iken tanıştığı ve evlendiği ilk kadın Hatice’dir. O, 40 ya da bir rivayete göre 45 yaşında bir kadındır.** Daha önce iki defa evlenmişti, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem yaşında büyük evlatları vardı. İşte Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, gençliğini ve olgunluk dönemini onunla geçiriyor; yirmi sekiz yıl boyunca onunla yaşıyor; başka hiçbir kadınla ilişki kurmuyor.

Burada unutulmaması gereken şey, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem bu sıralarda tıpkı diğer Kureyş gençleri gibi genç olmasıdır. Ne sosyal makamı, ne ahlakî engelleri, ne ağır siyasî ve askerî sorumlulukları, ne önemli risâlet görevi ne de sonraları herkesin hücum ettiği yaşlılığı onu bağlıyor ve hevese yabancılaştırıyordu. İlginç olan şudur ki peygamberimiz, sıradan ve sorumsuz bir gençtir. O, 50 yaşına kadar 45, 50, 60, 70 yaşındaki bir dul kadınla baş başa kalıyor ve bu süre zarfında bir defa bile olsun başka bir kadın düşünmüyor.

EN YOBAZ VE TUTUCU HIRİSTİYAN MİSYONERLER BİLE RASÛLÛLLAH SALLALLÂHÛ ALEYHİ VE SELLEMİN MEKKE DÖNEMİNİ BU SUÇLAMADAN UZAK TUTUYOR. Nasıl oluyor da böyle bir adam Medine’ye varır varmaz 53 yaşında, ilahî peygamberlik makamına sahip, ağır siyasî ve askerî sorumluluklar üstlenmiş ve düşüncesi, ruhu, hayatı ve özellikle sosyal ve ahlakî konumu ile insanlara dini, takvayı ve zühdü ilham eden bir ihtiyar iken onda birden şehvet ateşi tutuşuyor ve onu lezzet, zevk ve şehvet düşkünü yapıyor.

Don Juan da bilindiği gibi, gençliğini geride bırakınca kadınları unuttu. Zahit ve ahlaklı bir adam oldu. Nasıl olur da 25 ile 50 yaşları arasındaki bir Arap genci, 45, 50, 73 yaşındaki bir dul kadınla yetinir de nübüvvet makamına ulaşır savaş ve siyaset alanına girdiği zaman bir Don Juan olur?

Misyonerlerin onunla ilgili olarak eleştiri yaptıkları ve gürültü kopardıktan sonra, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem Medine’deki hayatının birden fazla kadınla evlilik dolayısıyla değişikliğe uğramasıdır.

Onlar genelde, şehveti tatmin eden unsurun kadın sayısı değil, kadının güzelliği olduğunu unutmaktadırlar. Çapkın erkek, dul, yaşlı ve çocuklu kadınların değil, güzel, işveli ve canlı kızların peşine düşer. Hele Hz. Ömer’in kızı gibi çok çirkin olan ya da güzel olsalar da önceki koca veya kocalarının evinde cazibelerini kaybetmiş, bakireliğin yeşil çizgisi ve hevesli gençlik işvesi yerine ihtiyarlığın kınışıklığı, olgunluğun soğukluğu ve soyluluğun ağırbaşlılığı oturmuş olan kadınlara değil!

Ne mutlu ki Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem harem sarayının haremağası tarihtir. O, Peygamberin hanımlarını tek tek tanıyor; bu eve niçin geldiklerini, nasıl yaşadıklarını biliyor. Kuşkusuz

¹⁴ Kâbusname, s. 78.

¹⁵ Kâbusname, s. 67.

o, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in eşlerini Avrupalı oryantalistlerden ve papazlardan daha iyi tanıyor:

HZ. AİŞE

Hiz. Hatice 73 yaşındayken Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in yaşı 50'yi geçiyordu. Mekke'deki zor ve perişan hayatının zirvesindeydi. Dostlarının birçoğu Habeşistan'da yaşıyordu. O, az sayıdaki arkadaşıyla düşman bir şehrin pençesinde esir bulunuyordu. Onun en güçlü ve şefkatli koruyucusu Hiz. Ebû Tâlib de bu sıralarda vefat etmişti. Tek başına kalmıştı. Dışarıda nefret ve işkence; içeride küçük Fatıma ve annesinin çileli hatırası vardı. Durumuna acıyıp onu bir kadınla evlenmeye zorladılar. Fakat ömrünün sonuna kadar unutamadığı Hatice'nin aşkı ve çileli ve tehlikeli siyasî hayatı onu öylesine meşgul etmişti ki aklında hiçbir kadına yer vermiyordu. Hiz. Ebubekir'in kızı Hiz. Aişe, İslam devrinde doğan ilk kız idi. Bu özellik, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in yakınlarını ve bazı dostlarını, İslam döneminde ilk doğan ve hiçbir cahiliye izi taşımayan bir kadının Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'e eş olarak seçilmesi düşüncesine kaptırdı. Böyle bir işin inceliğini ve güzelliğini sadece duygu anlar. Yeni bahçede yetişen ilk çiçek veya meyve, bahçivana bu yeni çiçeğin veya meyvenin ondan olduğunu ve ona layık olduğunu hatırlatır.

Çok ince duygulu ve kalbi Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'e iman ve sevgisiyle dolu olan Hiz. Ebubekir, ona bir teklifte bulunur. Fakat Hiz. Aişe yedi yaşında bir kız çocuğu; Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ise elli küsur yaşında, evde Fatıma gibi anaya muhtaç bir kızı, dışarıda Ebucehil ve Ebulehep gibi düşmanları bulunan ve ayrıca acı, kargaşa, tehlike ve çile dolu bir hayatı olan, dertlerini paylaşacak birine ihtiyaç duyan bir erkektir. Bu nedenle Hiz. Ebubekir'in yedi yaşındaki kızı, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'e eş olabilecek biri değildir. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, onun İslam'da doğmuş ilk kız olması sebebiyle hem dünyanın ilk Müslüman neslinin meyvesi kendisine ait olsun, hem de aynı düşüncüyü paylaştığı dostu Hiz. Ebubekir'le akraba olsun diye Hiz. Aişe'yle nişanlanıyor. Çünkü o dönem ve ortamda akrabalık bağı, iki insan arasındaki en sağlam bağıdır. **Bunu ancak bedevi ve kabile sosyolojisini bilenler anlar.**

Hiz. Aişe, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in evine gelen ilk kızıdır. Güzelliği ve gençliği Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem üzerinde etkili olan tek kadındır. Ama Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in onunla evlenmesinin sebebi bu güzellik değildir. Çünkü 6 veya 7 yaşındaki bir çocuğun güzelliği, elli yaşını aşmış bir erkek üzerinde etkili olamaz.

Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in Hiz. Aişe'yle evliliği, akıllıca bir maslahatla iç içe geçmiş sembolik bir evliliktir. Burada aşktan ve şehvetten söz etmek yersizdir. Hiz. Aişe Mekke'de Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in evine gitmiyor. Onunla iki yıl sonra Medine'de evleniyor. Bilinmesi gereken şey şudur ki çağdaş Mısırlı yazar Hasaneyn Heykel'in dediği gibi, Hiz. Aişe'ye karşı sevgisi evlilikten sonra doğdu. Evlendiği sırada böyle bir sevgi yoktu. Bundan dolayı onun Hiz. Aişe ile aşkı uğruna evlendiği ileri sürülemez. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in onu yedi yaşındayken sevdiğine inanmak mümkün değildir.¹⁶ Bu nedenle güzel ve genç bir kızla evlenmesi ve onu sevmiş olması bile bunun bir aşk evliliği olduğunu göstermez. Şimdi diğer hanımlarıyla evlilik serüvenine geçelim.

HZ. SEVDE

Zema'nın kızı, amcaoğlu **Sukran bin Amr**'ın eşi idi. Şevde, İslam'ın kara ve dehşet verici bir ortamla karşı karşıya olduğu bir zamanda Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'e iman etti. O, düşüncesi yolunda birçok çile çekti. Peygamberin emri üzerine kocasıyla birlikte Habeşistan'a hicret etti. Dönüşte eşini kaybetti ve savunmasız kaldı. Bu olaydan sonra onu talihsiz kaderinden başka bir son beklemiyordu. Çünkü ya ailesine dönüp dini düşüncelerini ayaklar altına alacak, ailesinin etkisiyle yeni din uğrunda fedakârlıkları unutup onlara teslim olacak, putperestlik ve irticaî hayatı canlandırarak ya da kendisiyle ve yitirdiği eşiyile aynı konumda olmayan bir erkekle evlenecekti. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem kendi yolu uğrunda birçok çilelere katlanan, ancak şimdi hayatı dağılan bu yiğit ve şerefli temiz kadını kendi himayesi altına alıyor. Onunla evlenerek onu Hatice'nin halifesi ve Peygamberin eşi yapıyor.

¹⁶ Abbas Mahmud Akkad, "Hakâüku'l-İslam ve Ebâtîlu Husume, Beyrut, s.65.

HZ. ÜMMÜ SELEME (Hind)

Ebu Ümeyye'nin kızıdır. Eşi Ebuseleme (Abdullah Mahzumî)

Uhud'da yaralanan büyük bir mücahittir. O, sonraları Esedoğulları ile yaptığı savaşta zafer elde edip geri döndüğünde yarası açıldı ve hayatını kaybetti. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, fedakâr dostunun ölümünde yanında idi. Onun için dua etti. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, onun ölümünden dolayı öylesine üzülmüştü ki çok ağlıyor ve gözünden yaşlar akıyordu. Onun eşi Ümmü Seleme ihtiyar bir kadındı. Şehit eşinden, küçük ve büyük evlatları kalmıştı.

Ebu Seleme'nin ölümünden dört ay geçmişti. Ümmü Seleme sevgili ve yiğit eşini yitirmesinden duyduğu üzüntüyle, babasız ve korumasız evlatlarıyla kederli, ümitsiz ve dertli bir hayat sürdürüyordu. Müslümanların büyükleri şehit kardeşlerinin ailesinin üzüntüsü karşısında sorumluluk duyuyorlardı. Bu nedenle Hz. Ebubekir onu istemeye gittiğinde Ümmü Seleme özür dileyip şöyle dedi:

"Evlatlarım çoktur. Gençliğimi geride bırakmışım."

Hz. Ömer evlenme teklifinde bulunduğunda da kabul etmeyip aynı cevabı tekrarladı. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem onu kendisi için istemeye gidip şöyle dedi:

"Allah'tan sevaplarına karşılık seni mükâfatlandırmasını, sana daha iyisini bağışlamasını iste." Hz.Ümmü Seleme dertlice şöyle dedi:

"Benim için Ebu Seleme'den daha iyisi kimdir?" Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem kendi adını söyledi. Fakat o, Hz. Ebubekir'e ve Hz. Ömer'e verdiği cevabı tekrarladı. Ancak Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ısrar etti ve tekrar tekrar ona evlenme teklifinde bulundu. Nihayet onun büyük evladı **"Seleme"** annesini Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem nikâhladı. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, şehit dostunun eşini ve çocuklarını kendi himayesi altına aldı. Ona hep değer veriyor ve saygı gösteriyordu. O, Hatice'den sonra Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem hayatında, Hatice'nin makamını andıracak bir konuma sahip olabilecek tek kadındı. Çünkü sadece ahlakî şahsiyeti, akıllılığı ve kabiliyetiyle değil, aynı zamanda tutum ve davranışlarıyla da ona benziyordu.

HZ. ÜMMÜ HABİBE (Remle)

Ebu Süfyan'ın kızıdır. O, büyük bir fedakârlıkta bulunup Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ile Ebu Süfyan'ın Mekke'deki mücadelesinin zirvesinde Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem inandı. Eşi Ubeydullah bin Cahş ile birlikte Habeşistan'a hicret etti. Orada kocası ortamın etkisi altında kalarak Hristiyan oldu. Fakat Remle kendi dinini korudu. Eşi onu yabancı bir ülkede garip ve yalnız bıraktı. O ne Habeşistan'da savunmasız kalabilir ne de Mekke'ye dönebilirdi. Ebu Süfyan da ona sığınma hakkı tanısaydı, düşüncesini bırakma şartıyla karşılaşırdı. O da böyle bir alçakça dönüşü kabul etmezdi. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, bu fedakârlığını mükâfatlandırmak, kendi yolu uğrunda mutsuzluğun tehdidi altında bulunan şerefli bir kadını mutlu etmek, hem de kendisiyle mücadelenin doruk noktasında olduğu halde Ebu Süfyan'ın kızını **"Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in eşi"** yapmak için (çok anlamlı bir olaydı) ona evlenme teklif etti. Bu evlenme teklifi gördüğümüz gibi çok saygınlıkla gerçekleşti. Habeşistan'ın padişahı **"Necaşi"**, bizzat kendisi Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemi temsilen onu nikahladı ve mehrini ödedi.

HZ. CÜVEYRİYE

Mustalikogulları kabilesi başkanı Haris'in kızıdır. O, savaşta Sabit bin Kays'ın payı olmuştu. Cüveyriye, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem gelerek şöyle dedi:

"Sabit beni serbest bırakma karşılığında yüksek miktarda bir para istiyor. Benim böyle bir param yoktur. Bana fidyemi ödemem için yardım et." Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem dedi ki:

"Acaba daha iyisini ister misin?" O da

"O nedir?" dedi. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem

"Hürriyet bedelini ödeyerek seninle evlenmek."¹⁷ dedi. O da kabul etti. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem onun fidesini ödeyerek özgürleştirdi ve onu nikâhladı. Böyle bir tavırla hem Mustalikogulları halkının, özellikle kabile reisinin gönlündeki kinin kaybolup sevginin yerleşmesini sağladı, hem de Müslümanları esirlerini bırakmaya teşvik etmiş oldu. Çünkü Rasûlullah sallallâhü

¹⁷ Mükatebe (Antlaşma); köleyle sahibi arasında imzalanan, para ödemesi veya antlaşmada yer alan şartlar gerçekleşikten sonra kölenin serbest bırakılması antlaşması.

aleyhi ve sellemle Cüveyriye'nin evliliği sonucu, Mustalikoğulları esirleri düşman değil, onun dostu oluyorlardı ve hiçbir Müslümana Peygamberin akrabalarını esir etmek yakışmazdı.

Esirler serbest bırakıldı. Hepsi Müslüman oldu. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in tehlikeli düşmanı Mustalikoğulları taifesi onunla akraba oldu.

Kabile başkanı, kızıyla görüşerek ya kendisiyle gelmesini ya da Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemle kalmasını istedi. O ikincisini seçti. Cüveyriye daha önce amcasının oğlu Abdullah'ın eşiydi.

HZ. SAFİYE

Kureyzaogulları başkanının kızıdır. Savaşta Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in payı oldu. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem onu, ailesinin yanma gitmek veya kendisiyle evlenmek konusunda serbest bıraktı. O ikincisini seçti.

HZ. MEYMUNE

Hiz. Abbas bin Abdulmuttalip'in eşi Ümmü Fazl'ın bacısıdır. Hudeybiye barışından bir yıl sonra Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, kaza umresi için Mekke'ye gitmişti. Antlaşma gereği sadece üç gün ikamet hakkına sahipti. Bu üç gün içinde halkın gönlünü almaya çalışıyordu. Sevgi göstererek, iyilik ederek, yumuşak ve dostça tavırlar takınarak küfrün elebaşlarının etkisiyle ruhlarında oluşan kin ve sertlik taassubunu hafifletmek, onların rızasını kazanarak Mekke'de daha fazla kalmayı başarmak için çalışıyordu. Böylece halkla ilişki kurma fırsatını elde etmek istiyordu. Bu arada henüz müşrikler safında olan Hiz. Abbas, Meymune'yi ona tanıtıyor ve Müslümanların davranışlarından etkilenecek İslam'a eğilimli olduğunu söylüyor. Meymune onun baldızı, Uhud fatihi ve ünlü Arap kahramanı Halit bin Velid'in teyzesiydi. Ayrıca Peygamberle bu üç günlük görüşme esnasında onun bakış, tutum ve ruhsal şahsiyetinin cazibesi Meymune'yi öyle etkiledi ki ateşli aşkı göğü kapladı; vahiy de onun saf duygusunu övdü. Baldızına eş seçme yetkisini karısından devralan Hiz. Abbas, onu Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'e önerdi. Meymune'nin İslam'a eğilimi, Uhud savaşının kaderini kendi kılıcıyla tayin eden, Müslümanların yenilgisini, Kureyş'in zaferini sağlayan Halit ile akrabalığı, onun Kureyş'in etkin ailelerinden oluşu, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in bu öneriyi kabul etmesinin önemli gerekçeleri arasındadır. Özellikle böyle bir hareketle başka bir propaganda zemini oluşturmak istiyordu; yani ikametinin son gününde düğün törenleri düzenleyerek, Kureyş'i topluca davet ederek onlara yemek ziyafeti çekmek istiyordu. Meymune'nin Müslüman oluşu açığa çıkmadığı, hâlâ onların safında bulunduğu için Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in onunla evlenmesi, onun hayrına olurdu. Özellikle Müslümanlarla müşriklerin bu törene katılarak Bedir ve Uhud'da birbirine karşı kılıç çeken kimselerin bir sofraya etrafında toplanmasının Arapları duygulandıracak, soğuk siyasî ortamı ısıtacağını, uzaklık ve yabancılaşmayı hafifleteceğini, şehirde kalmak için bir bahane elde edeceğini düşlemişti. Bu imkânlar, tebliğ ve ruhsal zemini hazırlamayla birlikte kendi lehine bazı gelişmelere de sebep olabilir ve Hudeybiye barışındakilerden daha çok şeyler kazandırabilirdi.

Kureyş'in uyanık başkanları da bu planın farkındaydı. Bu nedenle onun önerisi kesinlikle ret edildi. Düğün merasimini Medine'ye dönüş yolunda yerine getirmeye mecbur oldu. Ancak yine de bu evlilik Kureyş'in bazı ileri gelenleriyle akraba olmasını sağladı. Onların ruhsal yapısında az da olsa etkili oldu. Nitekim bu olaydan kısa bir süre sonra, Halit'in, Amr bin As ve Osman bin Talha ile birlikte Medine yolunu tuttuğuna şahit oluyoruz.

HZ. HAFSA

Hiz. Ömer'in kızıdır. Kocasını ölmüştür. Hiz. Ömer'in kızı olmasına rağmen kimse onu istemeye gitmedi. Nihayet Hiz. Ömer, çaba harcamayarak ilk önce dostluğu ümidiyle Hiz. Ebubekir'e önerdi. Fakat Hiz. Ebubekir sustu. Hiz. Osman'a gitti, ona öneride bulundu, Hiz. Osman da sustu. Hiz. Ömer iki dostunun suskun kalmasından dolayı üzüldü. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem giderek onları kınadı. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem onu teselli etmek için şöyle dedi:

"Hafsa'ya, kendisi için Osman ve Hiz. Ebubekir'den daha iyi olan birine nikâhla." Böylece Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, Hiz. Ebubekir, Hiz. Osman ve Hiz. Ali ile yaptığı gibi İslam'ın çok etkin ve etkili şahsiyetlerinden biri olan Hiz. Ömer ile de akrabalık bağı kurarak ilişkisini daha yakın ve sağlam hale getirdi.

H. Ömer'in çabası, H. Ebubekir ile H. Osman'ın sükutu, Hafsa'nın güzelliği hakkında kanaat edinmek için yeterli bir delildir. Ancak, gelinin babasının sözünü duymak daha iyidir. Hristiyan propagandacıların deyişle, kadının güzelliğinden anlayan Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in iktidarın zirvesinde iken seçtiği kadını tanıyalım:

H. Ömer, Hafsa'nın güzel ve genç H. Aişe'yle birlikte ona uyarak Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellemi azarlamaya kalkıştığını duyunca çok sinirlenip şöyle haykırdı: **“Kızım, sen, kendi güzelliğine ve Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in kendisine karşı aşkına güvenen bu kadına (H. Aişe) uyma. Allah'a ant olsun, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'in seni sevmediğini biliyorum. O seni benim hatırım için boşamamaktadır.”**

HZ. ZEYNEB

Huzeyme'nin kızı, Ubeyde bin Haris'in eşi idi. Haris, Bedir'de şehit düştüğünde H. Zeyneb çok yaşlı ve dul bir kadındı. Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem ömrünün son zamanlarını yaşayan bu kadınla evlendi. Zira şehit bir mücahidin eşininin yaşlılık döneminde yalnız ve savunmasız kalmasını istemiyordu. Bu kadın iki yıldan fazla yaşamadı. Hatice hariç Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem'den önce ölen ilk kadındır. H. Zeyneb çok takvalı, saygıdeğer ve hayırsever bir kadındı. Hayatını yetimleri okşamaya, yoksulları kollamaya adanmıştı. Bu hususta öylesine ileri gitmişti ki onu **“Ümmü Mesakin”** (yoksulların anası) diye adlandırmışlardı.

İŞTE PEYGAMBERİN HAREMİNİN KADINLARI! BU KONUNUN SONUNDA BİRKAÇ NOKTAYI HATIRLATMAKTA FAYDA VARDIR. ÇOK EŞLİLİK HÜKMÜ HİCRİ 8. YILDA İNDİRİLDİ. DOĞAL OLARAK HİÇBİR AKIL SAHİBİ, RASÛLÜLLAH SALLALLÂHÜ ALEYHİ VE SELLEMİN BU HÜKÜMDEN SONRA EŞLERİNİN DÖRDÜNÜ SAKLAYIP DİĞERİNİ BOŞAMASI GEREKTİĞİNE HÜKMEDEMEZ.

Genellikle gözden uzak tutulan diğer bir nokta, İslam'ın çok eşliliği emretmemiş olmasıdır. İslam'ın getirdiği hüküm eş sayısını sınırlamadır. Bunların ikisi aynı değildir. Çok eşliliği gündeme getiren ayetler titiz bir şekilde incelendiğinde bu olayın hem felsefesi hem de şartları açıklığa kavuşur. Kur'an insanlara ilk önce, kadınlar arasında adaletli davranmayı emrediyor. **“Hiçbir zaman adaletli davranamayacağını için biriyle yetinin.”** diyor.¹⁸

Böylece dil bilen ve Kur'an'ın ruhunu tanıyan, fakat tefsirlerin karmaşık yollarından habersiz, manayı saptıran tekniklere yabancı, çok evlilik ve şehvete gözü olmayan herkes, bu hayret verici ve sanatsal beyanı anlar. İleri sürülen şartların çok zor olduğunu, ferdi ya da toplumsal bir ihtiyaç ya da ahlakî bir gereklilik olmadıkça bu şartların göz ardı edilemeyeceğini kabul eder.

Ferdi durumlar Kur'an'ın metninden anlaşılabilir. Bu hüküm, yetimlerin kaderini gündeme getiren ayetlerle birlikte indirilmiştir.¹⁹ Gelişmiş sosyal kurumları ve devlet sistemi olmayan geri kalmış toplumlarda himayesiz kadınların ve babasız çocukların ne kadar utanç verici, kara ve üzücü kadere yalananacakları ortadadır.

Fakat ne mutlu ki toplumsal alanlarını çağdaş nesil bizzat kendi gözüyle görmüştür. Hem de medeniyet çağında, gelişmiş toplumlarda, ferdin ekonomik, hukukî ve ruhsal bağımsızlığa kavuştuğu çağda, özellikle kadının kişilik kazandığı ve erkekle eşitlendiği çağda.

İkinci dünya savaşından sonra Avrupa'da, özellikle Almanya, Avusturya ve Polonya'da milyonlarca erkeğin imhası sonucu büyük bir bunalım yaşandı. Fesat, gerileme, ruhsal hastalıklar ve kocasız kadınları ve babasız çocukları zor durumda bırakan birçok problem ortaya çıktı. Meseleler öylesine ciddi boyutlara vardı ki Avrupa toplumunun ahlakî ve ruhsal yapısında derin ve yıkıcı etkiler bıraktı. Çok eşliliği ve özellikle yeniden evlenmeyi yasaklayan Katolik kilisesine karşı kadınların protesto yürüyüş ve gösteri dalgaları, hem çok eşlilik kuralını kendi şehvetleri için açılan bir kapı olarak gören müminlere hem de onu kesinlikle insanlığa aykırı kabul eden aydınlara bu hükmün mana ve geçerlilik alanını gösteriyordu.

1958'de Cezayir Milli Kurtuluş Cephesi FLN bütün üyelerine şu tavsiyede bulundu: Mücahitler, şehit kardeşlerinin ailelerini düşünsünler ve bu mücadele sırasında eşlerini kaybeden kadınlarla

¹⁸ 4/Nisa Suresi 3 ve 128.

¹⁹ 4/Nisa Suresi 3, 7, 8, 10, 12.

evlensinler ki kadınlar çaresiz ve çocuklar perişan olmasın ve bir şehit ailesi fesat ve yoksulluğa yakalanmasın.²⁰

Demek istediğim şey, ilkel toplumlardaki çok eşlilik meselesinin günümüzde anlaşıldığı manada alınmaması ve onun bu çağın gözüyle görülmesi gerektiridir.

Peygamberin özel hayatıyla ilgili bilinmesi gereken ve ruhsal ve içgüdüsel nitelik taşıyan bir başka mesele şudur: Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem, Medine’de hiçbir hanımından çocuk edinemedi. Hz. Aişe hariç hepsi dul olan bu kadınların önceki kocalarından çocukları vardı. Bu olay Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’in hayatının ilginç noktalarındandır.

Peygamberin çok kadınla evliliği meselesi hakkında doğal olarak akla gelen bir başka nokta şudur:

Şüphesiz o her erkek gibi özellikle ömrünün ikinci döneminde bir çocuk sahibi olmak istiyordu. Sadece ömrünün son yılında Mariye’den bir oğlu oldu. O da yaşamadı. Onun bu çocuğa olan sevgisi, onun ölümüne dayanamaması, bir evlat sahibi olmayı çok istediğini gösteriyor. Ancak kader ona, toplumun en büyük şahsiyetini -ki Arapların ün ve iftihar kaynağı bol evlat sahibi olmaktı- özellikle erkek evlattan yoksun bırakıp sadece bir kız çocuğa sahip olmasına karar vermişti. Bu, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’e çok acı vermekle birlikte çok akıllıca ve güzel bir karar idi.

Gelelim Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’in harem sarayının niteliklerine.

Bunlar nasıldır?

Mescide bitişik, tavanı ve çatısı hurma ağacının dal ve yapraklarıyla örtülü, dört duvarı balçıklı birkaç odadır. Haremin sevgilisi olan Hz. Aişe’nin odası, yansı deri serili, diğer yarısı da “yumuşak kumlarla” kaplıydı. Bu sarayın kandilleri, yakıcı hurma dallandır.

Mutfağı ve yemeği?

Ebu Hureyre diyor ki: “Ölünceye kadar arpa ekmeğini bile doyuncaya kadar yemedi. Bazen evinde bir ateş bile yakılmıyordu. Bu sürede yemeği, hurmayla suydı. Bazen açlıktan dolayı karnına taş bağlardı.”

Ben, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’in evini ve hayatını hatırladığımda gençliğini ve olgunluğunu 50’sinden 73’üne kadar onunla yaşayan dul bir kadınla, yaşlılığını Ümmü Seleme, Huzeyme’nin kızı Hz. Zeyneb ve Hafsa gibi yaşlı ve çocuklu kadınlarla geçirdiğini görüyorum. Evi öyleydi, yemeği de öyle. Ben, Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’in onlardan daha güzel kadınlara sahip olabilmesine ve daha iyi hayat yaşayabilme imkânı olmasına rağmen böyle davranmasından dolayı üzüntümü belirtmekten kendimi alamıyorum. Ayrıca Rasûlullah sallallâhü aleyhi ve sellem’in şehvetperestliği ve harem sarayı hakkında yazı yazan yazarların sözlerini okuduğumda utanmadan edemiyorum. İnsan, hatta bir yazar ne kadar aşağılık olabilir ki onu kötülemek uğruna insanın övünç kaynağı ve tarihin sermayesi olan gerçek bir güzel simayı böyle çirkin ve kötü göstermeye kalkışabilir!

Kaynak:

ALİ ŞERİATİ, İslam Nedir-Muhammed Kimdir, İstanbul, Fecr Yay. 2009, s.503-537

---

²⁰ L’Algerie par le teritet, II ve de F.L.N. yayın organı “El Mücahid” No. 14 De- cember 1962 (Khenmişti: Terör kurbanı genç dışişleri bakanı bu emir üzere evlenmiştir.)